

Posudek bakalářské práce:

Kateřina FANTOVÁ, *Pamětní kniha města Kožlany 1620 – 1719.*

Filozofická fakulta Jihočeské university v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, České Budějovice 2012, 95 stran.

Třebaže má studium městských knih u nás již bohatou tradici, stále zůstává velké množství těchto pramenů neprozkoumaných, zvláště pro menší lokality, v nichž má navíc vedení městských knih specifický charakter: nejenže k němu docházelo později, ale navíc si městská správa vystačila většinou s jednou knihou, která měla obvykle především pamětní charakter, odrážela však nejrůznější městskou agendu. To je případ i knihy města Kožlany, resp. memoriálu z let 1620 až 1719, kterou si za téma své práce vybrala Kateřina Fantová.

Práce má přehlednou strukturu, sledující obvyklé schéma. Po nezbytné úvodní kapitole (s. 7 – 9), v níž autorka představila základní literaturu k tématu, následuje seznámení s dějinami města Kožlany (s. 10 – 20) a poté již shrnutí vývoje městské správy (v Čechách) v letech 1620 – 1848 (s. 21 – 25) a spíše stručný přehled vývoje městských knih (s. 26 – 28); v těchto nutně kompilativně pojatých kapitolách prokázala K. Fantová základní znalost nejdůležitější faktografie i literatury a schopnost práce s dosavadními znalostmi. Přínos její práce nicméně spočívá v další, již zcela původní části, která se zaměřuje na zkoumání samotného pramene a sestává ze dvou kapitol, z nichž druhá je dále členěna. Vzhledem k tomu, že kromě memoriálu, na jehož zkoumání se autorka soustředila, je dochován i jeho opis, k němuž přihlížela, předřadila krátké pojednání i o tomto materiálu (s. 29 – 32), přičemž k němu přistoupila kriticky a na základě porovnání s originálem tak mohla odhalit různé chyby a upozornit na nedostatky, jichž se autor opisu dopustil. Rozbor memoriálu pak provedla velmi důkladně, jak napovídá už rozsah celé kapitoly (s. 33 – 61), která tvoří více než polovinu celé práce. Kromě detailního vnějšího popisu, v němž sledovala i skladbu a řazení jednotlivých složek, bych chtěla vyzdvihnout především paleografický rozbor memoriálu (s. 38 – 51, písaři A – Z), v rámci něhož K. Fantová na základě stylistických i ryze paleografických prvků identifikovala a detailně popsala celkem 26 písařských rukou (plus dvě další na vloženém volném listě), povětšinou (kromě 4, resp. 5, k nimž se podařilo přiřadit jména) anonymních, a to v míře, jaká nebývá pro bakalářské práce zcela obvyklá. Důkladné autorčině pozornosti neunikly ani používané zkratky a číslice, zabarvení inkoustu a úprava vkladů (s. 51 – 53). Paleografický rozbor písma jednotlivých písařů je doplněn také kvalitními přílohami – přehledem písařů s doplněním chronologických údajů o jejich činnosti (tabulka č. 1, s. 71) a grafickým znázorněním posloupnosti jednotlivých osob (graf. č. 1 a 2), stejně jako fotografickými ukázkami (s. 89 – 95).

Detailnímu přístupu však nezůstala K. Fantová mnoho dlužna ani v rámci diplomatického rozboru memoriálu, v němž sledovala i formulář vkladů, chronologii záznamů a formu datace, především se ovšem zaměřila na obsahovou analýzu všech celkem 397 zápisů (s. 56 – 61), kterou přibližuje také rozsáhlý a detailní tabelární přehled obsahu celého memoriálu, zahrnující vedle datace a folia i uvedení písařských rukou (tabulka č. 2, s. 72 – 81). Přes značnou různorodost i tematické překrývání záznamů autorka vymezila několik základních skupin, které současně odrážejí činnost městské rady a zahrnují tak záznamy soudního charakteru (především zápisy o soudních sporech, ale i výpovědi, ubrmanské smlouvy, hrdelní zápisy, reversy omilostněných osob, obeslání a porovnání), zápisy týkající

se nejrůznějších finančních záležitostí (účty, prodeje a koupě), dále obecního hospodářství (smlouvy), nechybějí ani záznamy, díky nimž měl memoriál charakter kopiáře či registra (opisy odesílaných i doručených dopisů, záznamy o doručených patentech), přísahy, zápisy ryze pamětního charakteru (zatmění slunce, proslovy související s obnovením rady) nebo ty, které autorka označila jako „záznamy městské správy“ (byť zde asi nejvíce platí zmínka o překrývání témat). Na tomto místě je třeba připomenout, že rozčlenění témat záznamů a s tím související stanovení charakteru městských knih patří mezi zřejmě nejdiskutovanější otázky tohoto odvětví historiografie, s nimiž si ne vždy snadno poradí i zkušení badatelé, přesto se s nimi K. Fantová v rámci své bakalářské práce dokázala alespoň základním způsobem vyrovnat, i když by si tento problém zasloužil i alespoň stručnou zmínku a také citaci prací, které se jím zabývají a jimiž se (zřejmě) autorka inspirovala. Obsahová analýza není sice doplněna kvantitativními údaji v textu, ale zato dalšími grafy, názorně ukazujícími nejen počty vkladů v memoriálu podle jednotlivých skupin (graf č. 3 – jen škoda, že nebyl doplněn i tabulkou, na základě níž byl zpracován), ale i typy záznamů zapsané jednotlivými písaři (graf č. 4), přičemž oba grafy barevně korespondují s uvedeným přehledem vkladů. I tyto přílohy tak dokládají autorčin důkladný přístup, stejně jako zvládnutí dalších historiografických postupů a metod (především historické statistiky).

Část zjištěných výsledků uvedla autorka v Závěru své práce (s. 62 – 64), který současně představuje její shrnutí. Vzhledem k zaměření na samotný pramen a jeho detailní paleografický a diplomatický rozbor již autorka nevěnovala pozornost složení či fungování městské rady, čímž by sice přispěla k dalšímu prohloubení poznatků k správním dějinám Kožlan, tyto otázky by však šly již nad rámec vymezeného zadání a mohou být předmětem dalšího zkoumání. I tak zaujímá práce K. Fantové nemalý rozsah, nechybějí ani všechny potřebné náležitosti jako seznam pramenů a literatury, seznam zkratk a seznam příloh (s. 65 – 70), které, jak již bylo uvedeno, kromě kvalitně zpracovaných tabulek a grafů (s. 71 – 85) zahrnují ještě fotografické ukázky jak memoriálu a jeho opisů, tak především písma jednotlivých písařů (s. 86 – 95).

Bakalářská práce Kateřiny Fantové se vyznačuje dobrou grafickou i formální úrovní, je psána s minimem gramatických chyb či jiných formálních nedostatků. Nejen rozsahem, ale i formou a především obsahem a úrovní zpracování rozhodně splňuje nároky na tento typ prací, přičemž je třeba zdůraznit jak rozsah zpracovávaného materiálu, tak jeho paleografickou náročnost, kterou autorka (přes možnost využití opisu) nejen neobešla, ale naopak se s ní dokázala detailním rozbořem velmi úspěšně vyrovnat. Bakalářskou práci proto ráda doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm **v ý b o r n ě**.

Ve Wolfenbüttelu dne 24. srpna 2012

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.